

پوهنتون اسلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری تفسیر و حدیث

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

اثر اخلاق در وقایه از وقوع مفسد در روشنی قرآن کریم

(رساله ماستری)

محصل: سید افضل (بالا)

استاد راهنما: دکتور فصیح الله (عبدالباقی)

سال: ۱۳۹۹ هـ ش - ۱۴۰۰ هـ ق

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری تفسیر و حدیث

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

اثر اخلاق در وقایه از وقوع مفسد در روشنی قرآن کریم

(رساله ماستری)

محصل: سید افضل (بلال)

سال: ۱۳۹۹ هـ.ش - ۱۴۰۰ هـ.ق

استاد رهنما: دکتور فصیح الله (عبدالباقي)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپیارتمنت تفسیر و حدیث

بورده ماستری

تصدیق نامه

محترم سید افضل ولد سید مختار ID: نمبر SH-MST-98-585 محصل دور پنجم تفسیر و حدیث که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: اثر اخلاق در وقایه از وقوع مفاسد در روشنی قرآن کریم به روز سه شنبه تاریخ ۱۹ / ۶ / ۱۴۰۰ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق د ۹۰ (نمره په عدد) نود و پورسدا (نمره په حروفو) گردید.

موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور نصر من الله مجاهد	عضو هیات	
۲	دکتور اصحاب الله او اب	عضو هیات	
۳	دکتور فصیح الله عبدالباقي	استاد رهنما و رئیس جلسه دفاع	

..... معاون علمی

..... امر بورده ماستری

خلاصه بحث

بحث روی اثر اخلاق در وقایه از مفسد، یکی از مسائل مهم و اساسی به شمار می رود به همین خاطر این رساله راجع به این موضوع در روشنی قرآن طی سه فصل و چندین مباحث تحریر گردیده است که فشرده آن قرار ذیل است:

اخلاق عبارت از صفات نفسی پایدار است که باعث صدور افعال از انسان میشود، اخلاق از جمله خصوصیات بسیار مهم در حیات فردی و اجتماعی انسان به شمار میرود، یک جامعه وقتی به ترقی و تعالی میرسد که افراد آن جامعه دارای اخلاق عالی باشند. اخلاق اسلامی مصدر الهی و ربانی داشته و قابل فهم و موافق با عقل است و نیز متوازن است و تمام بخش های آن دارای توازن و تعادل است که در آن نه افراط است و نه تقریط، اخلاق اسلامی رعایت کننده واقعیت ها است و در توافق با فطرت بشری است به همین خاطر است که اخلاق اسلامی نقش بسیار بزرگی در وقایه از مفسد دارد.

مراد از اخلاق انفرادی آن عده اخلاقیاتی است که تعلق به فرد انسان و رابطه او با خداوند دارد مانند: صبر، صداقت، عفو، اخلاص، تواضع، رفق و نرمی، شرم و حیاء، توبه و ترس و خوف که در این رساله مورد بحث قرار گرفته اند و آثار زیادی در وقایه از وقوع در مفسد در زندگی انسان دارند.

اخلاق اجتماعی از مسائل مهم و حیاتی در جامعه انسانی بشمار میاید و اخلاق اجتماعی پایه و اساس یک جامعه را تشکیل میدهد، در این رساله روی برخی از اخلاقیات اجتماعی مانند: احسان و نیکی به والدین، نیکی به همسر، تعاون و همکاری با دیگران، توجه به یتیمان، عدالت، شهادت، امر به معروف و نهی از منکر، اخوت و ایثار و فداکاری و آثار این اخلاقیات در وقایه از مفسد به بحث گرفته شده است که نشان می دهد تقویه اخلاق انفرادی و اجتماعی یکی از بهترین برنامه ها برای دفع مفسد زیادی چون دشمنی و عداوت و نجات از مهلکات است و اگر اخلاق ایثار و فداکاری تقویه شود بسیاری از مشکلات بزرگ در کشور ما افغانستان حل می گردد به طور مثال جنگی که در حال حاضر جریان دارد و هر روز از هردو طرف قربانی میگیرد و روز به روز فساد و بدبختی زیاد می شود و اگر هردو طرف جنگ در افغانستان از ایثار و خود گذری کار بگیرند در نتیجه مشکلات امنیتی حل می گردد و صلح حکفرما می شود.

واژه های کلیدی: اخلاق، اثر، قرآن، وقایه، مفسد.

فهرست مطالب

مقدمه

Error! Bookmark not defined.	اسباب اختیار موضوع:
Error! Bookmark not defined.	اهمیت موضوع:
Error! Bookmark not defined.	سوال های تحقیق:
Error! Bookmark not defined.	پیشینه تحقیق:
Error! Bookmark not defined.	روش تحقیق:
Error! Bookmark not defined.	مشکلات تحقیق:
Error! Bookmark not defined.	خطه بحث:

فصل اول

کلیات و مفاهیم اساسی تحقیق

Error! Bookmark not defined.	مبحث اول: تعریف و اژه های کلیدی:
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول: معنای لغوی و اصطلاحی اخلاق:
Error! Bookmark not defined.	مطلب دوم: معنای لغوی و اصطلاحی وقایه:
Error! Bookmark not defined.	مطلب سوم: معنای لغوی و اصطلاحی مفاصد:
Error! Bookmark not defined.	مبحث دوم: اخلاق و اهمیت آن:
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول: اهمیت و ارزش اخلاق از منظر اسلام:
Error! Bookmark not defined.	مطلب دوم: اهمیت و ارزش اخلاق از دیدگاه دانشمندان:
Error! Bookmark not defined.	مبحث سوم: تقسیمات اخلاق
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول: اقسام اخلاق به اعتبار فطری و کسبی:
Error! Bookmark not defined.	مطلب دوم: تقسیم اخلاق به اعتبار ارتباطات:
Error! Bookmark not defined.	مطلب سوم: ویژگی های اخلاق اسلامی:
Error! Bookmark not defined.	فرع دوم: ویژگی های روش عملی اصلاح اخلاق در قرآن کریم:

فصل دوم

اثر اخلاق انفرادی در وقایه از مفاصد

Error! Bookmark not defined.	مبحث اول: صبر و نقش آن در وقایه از مفاصد:
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول: تعریف صبر
Error! Bookmark not defined.	مطلب دوم: آیات قرآن کریم در مورد صبر:

مطلب سوم: آثار و پیامد های صبر در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: صدق و راستی و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف صدق: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات قرآن کریم در مورد صداقت: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آثار و پیامد های صداقت در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: عفو و گذشت و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف عفو: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات قرآن کریم در مورد عفو: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آثار و پیامد های عفو در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث چهارم: اخلاص و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف اخلاص Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات قرآن کریم در مورد اخلاص: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آثار و پیامد های اخلاص در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث پنجم: تواضع و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف تواضع Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات قرآن کریم در مورد تواضع: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آثار و پیامد های تواضع در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث ششم: وفاء به عهد و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف وفاء به عهد و انواع عهد و پیمان: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات قرآن کریم در مورد وفاء: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آثار و پیامد های وفاء در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث هفتم: رفق و نرمی و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف رفق و فواید آن: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات قرآن کریم در مورد رفق: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آثار و پیامد های رفق در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث هشتم: حیا و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف حیا: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات قرآن کریم در مورد حیاء: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آثار و پیامد های حیاء در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث نهم: خوف الهی: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف خوف و فرق میان خوف و خشیت: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات متعلق به خوف و خشیت: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: نقش خوف در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث دهم: توبه و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف توبه: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آیات قرآن در مورد توبه و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آثار توبه در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

فصل سوم اثر اخلاق اجتماعی در وقایه از مفسد

مبحث اول: نیکی به والدین: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تاکید بر نیکی به والدین در قرآن: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آثار نیکی به والدین در وقایه از وقوع مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: نیکی به همسر: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تاکید بر نیکی به همسر در قرآن: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: اثر نیکی به همسر در وقایه از وقوع مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: تعاون و کمک به دیگران: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تاکید بر نیکی به تعاون در قرآن: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: اثر تعاون در وقایه از وقوع مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث چهارم: عدالت و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تاکید قرآن بر تامین عدالت: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آثار و پیامد های عدالت در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث پنجم: شهادت عادلانه و نقش آن در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: آیات قرآن کریم در مورد شهادت عادلانه: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: آثار و پیامد های شهادت عادلانه در وقایه از مفسد: Error! Bookmark not defined.

مبحث ششم: امر به معروف و نهی از منکر و نقش آن در وقایه از مفسد: ... Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تاکید قرآن به امر به معروف و نهی از منکر:	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: آثار و نتایج امر به معروف و نهی از منکر در وقایه از مفسد: ..	Error! Bookmark not defined.
مبحث هفتم: اخوت و محبت و نقش آن در وقایه از مفسد:	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: اهمیت اخلاق اخوت در قرآن:	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: آثار و نتایج اخوت و همدردی در وقایه از مفسد:	Error! Bookmark not defined.
مبحث هشتم: ایثار و فداکاری و نقش آن در وقایه از مفسد:	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: اهمیت ایثار و فداکاری در قرآن:	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: آثار و پیامدهای ایثار و فداکاری:	Error! Bookmark not defined.
خاتمه	1
نتیجه گیری:	1
پیشنهاد ها	4
فهارس	Error! Bookmark not defined.
الف: فهرست آیات:	Error! Bookmark not defined.
ب: فهرست احادیث	Error! Bookmark not defined.
ج: فهرست اعلام	Error! Bookmark not defined.
د: فهرست منابع	Error! Bookmark not defined.
Abstract	Error! Bookmark not defined.

خاتمه

این بخش مشتمل بر نتیجه گیری و پیشنهادات و فهارس می باشد.

نتیجه گیری:

از آن چه که تحت عنوان «اثر اخلاق در وقایه از مفسد در روشنی قرآن» تحریر گردید بطور خلاصه چنین نتیجه گیری می شود که اخلاق چه اجتماعی باشد و چه انفرادی آثار چشم گیر و قابل ملاحظه در رفع مفسد دارد و مشخصاً موارد ذیل نتایج عمده بحث است:

1. اخلاق از جمله خصوصیات بسیار مهم در حیات فردی و اجتماعی انسان به شمار میرود و هدف از بعثت پیامبر ﷺ این است که مکارم اخلاقی را به پایه کمال برساند، یک جامعه وقتی به ترقی و تعالی میرسد که افراد آن جامعه دارای اخلاق عالی باشند و نشر اخلاق عالی در جامعه موجب عدم گسترش فساد می شود.
2. یکی از مهمترین نوع اخلاق در اسلام صبر است که سرچشمه زیادی از مواصفات نیک است و در وقایه از مفسد نقش بسیار بزرگ دارد، صبر وسیله دفع آن و سبب جلب محبت است و از آثار دیگر صبر در برابر بد رفتاری های دیگران و دفع آن به بهترین شیوه میتوان به جلب دوستی دیگران و زمینه بر طرف شدن دشمنی ها است.
3. صداقت آثار زیادی در زندگی اجتماعی دارد و آثار آن فراتر از فرد و خانواده بوده شامل صداقت در سیاست، تجارت، کار و فعالیت های اداری و غیره امور اجتماعی است، این اخلاق بزرگ نقش بزرگی در وقایه از مفسد دارد.
4. خشم و غضب از اسباب و عوامل بزرگ فساد در جامعه است و عفو و بخشش سبب می شود که انسان از وقوع در این مفسده خلاص شود.
5. عدم اخلاص در کار باعث نشر فساد در جامعه می شود اما وجود آن که مرکز آن قلب است باعث می شود تا افراد اصلاح شوند و از این طریق جامعه نیز اصلاح شود.
6. کبر و غرور که ضد تواضع است از بزرگ ترین مفسد به شمار می رود و تواضع باعث می شود که تمام مفسدی که از کبر و غرور نشئت می کنند از بین برود و تواضع سبب می شود که مردم به حق روی بیاورند و از فساد دست بکشند.
7. رفق و نرمی باعث نجات از انحراف، افراط و تفریط می شود زیرا شیطان بزرگ ترین تحریک کننده فساد است اما به وسیله نرمش انسان از تحركات شیطانی خلاص می شود و ترویج فرهنگ رفق و

- نرمی باعث جلوگیری از انتشار دشمنی و بدبینی که عامل فساد در جامعه است می شود.
8. شرم و حیاء آثار زیادی در وقایه از وقوع در مفسد در زندگی انسان دارد و حیاء باعث می شود انسان از بزرگ ترین فساد های اجتماعی مانند زنا و غیره دست بکشد.
9. ترس و خوف آثار زیادی در وقایه از وقوع در مفسد در زندگی انسان دارد، به اثر ترس و خوف از خداوند انسان ها از از مهلکه ها نجات می یابند، به وسیله ترس و خوف برای انسان روشن بینی و بصیرت و نیروی فرق کننده پیدا می شود که می تواند از مفسد رهایی پیدا کند، به وسیله ترس و تقوای الهی آبادانی دنیا و ریزش رحمت الهی در اثر تقوی انسان ها به وجود میاید.
10. اخلاق اجتماعی از مسائل مهم و حیاتی در جامعه انسانی بشمار میاید و اخلاق اجتماعی پایه و اساس یک جامعه را تشکیل میدهد. اخلاق یک ضرورت اجتماعی است که بدون آن جامعه به هرج و مرج روبرو میشود.
11. از نظر قرآن نقش حسن خلق در تأمین سعادت زندگی زناشویی، بسیار عمیق و فراگیر است و بر تمام شئون زندگی، از قبیل روابط اخلاقی زن و شوهر و نیز شیوه تربیت فرزندان اثر می گذارد.
12. یکی از مهم ترین روش های حل مشکلات و درگیری های خانوادگی، خوش برخوردی و رفتار نیکوست. با اخلاق و نیک خویی می توان آتش خشونت و کدورت را خاموش کرد و محیطی مملوء از صفا و دوستی به وجود آورد و زندگی را شیرین و گوارا ساخت.
13. اسلام دین تعاون و همکاری است، اسلام تمام مسلمانان را تشویق میکند تا به یکدیگر کمک نمایند، در جامعه ای که افراد با همدیگر همکاری نمایند آن جامعه ترقی میکند و افراد آن جامعه به وجه احسن زندگی خود را به پیش میبرند.
14. قرآن کریم در مواضع مختلف به توجه و حمایت یتیمان تشویق و انسان ها را به این کار مکلف گردانیده است و آن را یکی از راه های عبور از پل نجات دانسته و خوردن مال یتیم را به حدی نکوهش کرده است که این کار را مساوی به خوردن آتش می داند.
15. عدالت یکی از اساسات تشکیل جامعه اسلامی است. بناءً در نظام اسلام به این اصل اهمیت خاصی داده شده است، عدالت از ستونهای مهم کاخ سعادت جامعه بشری شناخته شده است. و یگانه راهی است که افراد یک جامعه را از ائتلاف حقوق، ظلم و تعدی مامون می سازد و درپرتو آن می توانند به فراغت خاطر زندگی کنند و از منافع زندگی لذت ببرند. در جامعه که اصول عدالت اجتماعی اسلام بر قرار و مردم از آن برخوردار نباشند هرگونه بی نظمی، هرج و مرج نمو دار می شود و شیشه صاف و پاک دل های مردم به کثافات حقد و کینه، بغض و عداوت ملوث می گردد.

16. نجات انسان ها در امر به معروف ونهی از منکر و ایجاد تغییر مطلوب در بخش های مختلف زندگی نهفته است و این مقدمه بیانگر این است که ترک امر به معروف ونهی از منکر باعث انتشار مفسد و هلاکت جامعه می گردد و عواقب ناگوار در جامعه می داشته باشد.

17. تقویه اخلاق اخوت و برادری در قرآن کریم یکی از بهترین برنامه ها برای دفع مفسد زیادی چون دشمنی و عداوت و نجات از مهلکات است.

18. اگر اخلاق ایثار و فداکاری تقویه شود بسیاری از مشکلات بزرگ در کشور ما افغانستان حل می گردد به طور مثال جنگی که در حال حاضر جریان دارد و هر روز از هردو طرف قربانی میگیرد و روز به روز فساد و بدبختی زیاد می شود و اگر هردو طرف جنگ در افغانستان از ایثار و خود گذری کار بگیرند در نتیجه مشکلات امنیتی حل می گردد و صلح حکفرما می شود.

پیشنهاد ها

بعد از اینکه اثر اخلاق در وقایه از مفسد در روشنی قرآن از مطالب و مباحث این تحقیق دانسته شد، مناسب می دانم به عنوان پیشنهادات نکات ذیل را ارایه کنم:

- 1- عموم مسلمانان باید بار دیگر به قرآن مراجعه کنند و عظمت آن را از طریق فهم مسایل و احکام آن به خصوص اثر اخلاق در وقایه از مفسد درک کنند.
- 2- در مورد اثر اخلاق در وقایه از مفسد در زندگی باید بحث ها و رساله های مختلف نوشته شود تا از این طریق بتوانیم اهمیت اخلاق را در دیدگاه مردم بیشتر کنیم.
- 3- در مساجد و نهادهای تعلیمی و تحصیلی باید اثر اخلاق در وقایه از مفسد بحث شود و از طریق برنامه های مختلف این موضوع تذکر داده شود.
- 4- فهم قرآن باید در اولویت قرار داده شود و به این نکته باید تمرکز شود.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلونه پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af